

Foto: Istockphoto

BENGT WINBLADS SYMPOSIUM

Från biomarkörer till behandling

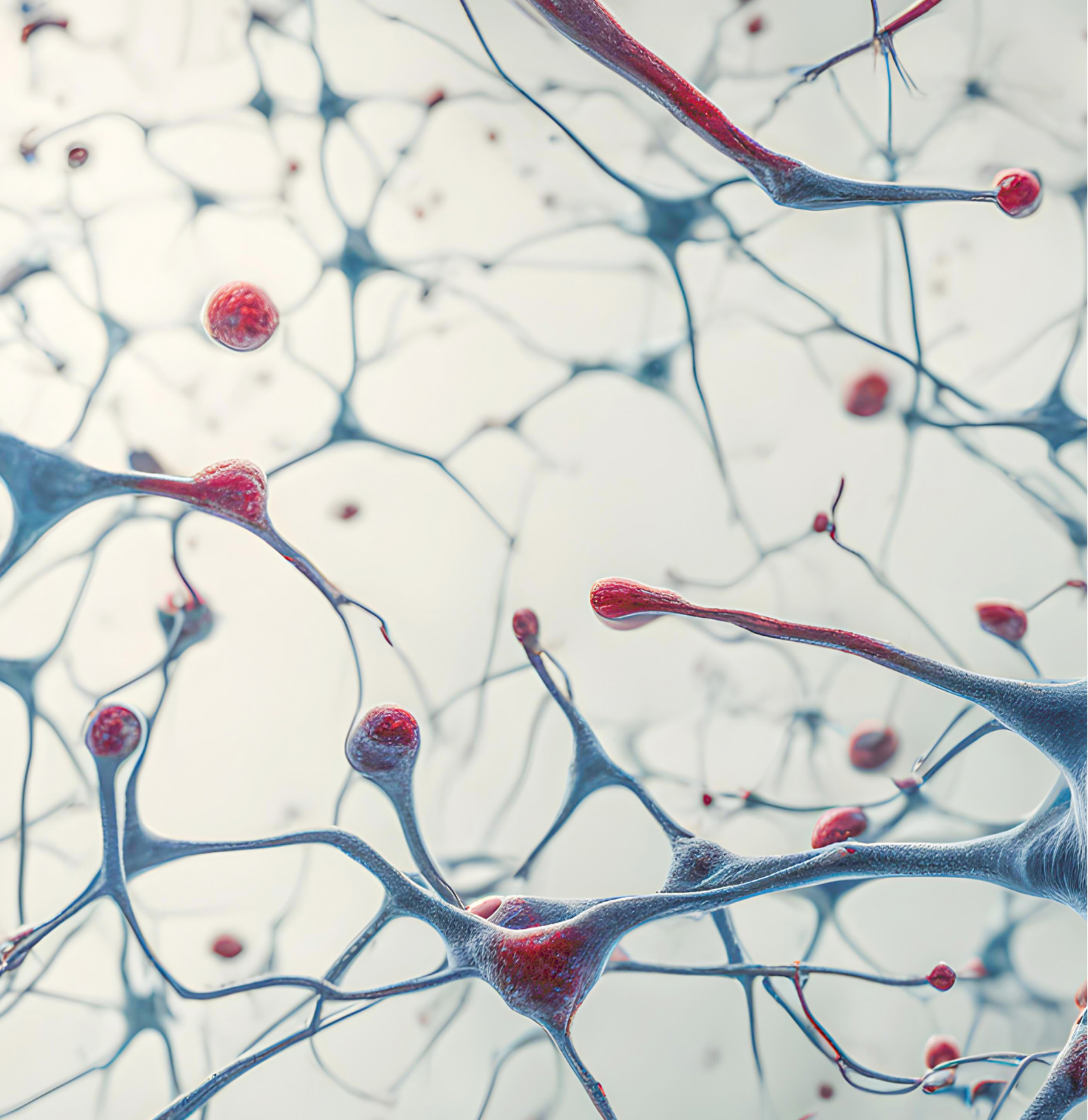
– nya rön inom neurodegenerativ sjukdom

Den 22 oktober 2025 Stockholm

Bengt Winblads Stiftelse i samarbete med Svenska Läkaresällskapet

Svenska
Läkaresällskapet

Symposiet arrangerades av Bengt Winblads Stiftelse i samarbete med Svenska Läkaresällskapet.

ORGANISATIONSKOMMITTÉ Bengt Winblad, professor, avdelningen för neurogeriatrik, Karolinska Institutet, Gunilla Johansson, forskningskoordinator vid samma avdelning, samt Ellinor Schmidt, programansvarig, SLS

PRODUKTION Svenska Läkaresällskapet, Klara Östra Kyrkogata 10, 101 35 Stockholm

VÄXEL 08- 440 88 60 **E-POST** sls@sls.se **WEBB** www.sls.se

GRAFISK FORM Jaana Logren Bergqvist, kommunikationschef SLS

TEXT Lena Edberg, kommunikatör, SLS

FOTON Istockphoto, Johan Wingborg, Karolinska Institutet, Keith Rönnberg/SPA, Lunds universitet, Mattias Petersson, Stefan Zimmerman, Ulf Sirborn, www.bioarctic.se

Foto: Istockphoto

Nya rön inom neurodegenerativa sjukdomar

Bengt Winblads Stiftelse och Svenska Läkaresällskapet arrangerade den 22 oktober ett heldagssymposium i SLS hus. Dagens föreläsare, samtliga mottagare av Bengt Winblads pris, presenterade sina senaste forskningsrön inom neurodegenerativa sjukdomar. Utöver pristagarna och närmare 200 åhörare deltog även H.M. Drottning Silvia, som tog del av forskarnas nya rön inom området.

Dagen inleddes med att professor Bengt Winblad hälsade alla välkomna och berättade om dagens program. Temat för dagen var "Från biomarkörer till behandling – nya rön inom neurodegenerativ sjukdom" med fokus på de senaste framstegen inom diagnostik och behandling. Under dagen medverkade några av Sveriges mest framstående forskare och kliniker, med särskild expertis inom demenssjukdomar och geriatrisk neurovetenskap.

Samtliga föreläsare har tidigare tilldelats Bengt Winblads pris, som belönar framstående neurovetenskaplig forskning inom geriatrik med inriktning mot demenssjukdomar. Priset delas ut av Svenska Läkaresällskapet genom Bengt Winblads Stiftelse, vars ändamål är att främja just denna typ av forskning.

Pristagare

- 2018 Lars Tjernberg, docent i neurobiologi, Karolinska Institutet
- 2019 Kaj Blennow, professor i klinisk neurokemi, Göteborgs universitet
- 2020 Oskar Hansson, professor i neurologi, Lunds universitet
- 2021 Agneta Nordberg, professor i klinisk neurovetenskap, Karolinska Institutet
- 2022 Lars Lannfelt, professor, Uppsala universitet
- 2023 Laura Fratiglioni, professor i medicinsk epidemiologi, Karolinska Institutet
- 2024 Lars-Olof Wahlund, professor i geriatrik, Karolinska Institutet
- 2025 Lars Nyberg, professor i neurovetenskap, Umeå universitet

PROGRAM

Moderator: Jens Berggren, vårdenhetschef vid Kognitiva mottagningen, Ersta sjukhus.

09.00	Drop-in och kaffe
09.30-10.00	Välkomna <i>Bengt Winblad, Gunilla Johansson, Jens Berggren, moderator</i>
10.00-11.30	EXPERIMENTELL OCH KLINISK FORSKNING
10.00	Amyloidβ-peptid och Alzheimers sjukdom <i>Lars Tjernberg</i>
10.20	Avbildning av hjärnan vid demenssjukdom, från struktur till funktion <i>Lars-Olof Wahlund</i>
10.40	Från experimentell biomarkörforskning till klinisk applikation <i>Agneta Nordberg</i>
11.00-11.30	Samtal <i>Samtliga i sessionen</i>
11.30-12.30	Lunch
12.30-14.00	TIDIG DIAGNOSTIK OCH BEHANDLING
12.30	Biomarkörer för amyloid, tau och neurodegeneration vid Alzheimer – från likvor till blodtester <i>Kaj Blennow</i>
12.50	Biomarkörer för diagnostik och behandlingsstudier <i>Oskar Hansson</i>
13.10	Lecanemab: från den arktiska mutationen till behandling för Alzheimers sjukdom <i>Lars Lannfelt</i>
13.30-14.00	Samtal <i>Samtliga i sessionen</i>
14.00-14.30	Kaffe/te
14.30-15.30	FRISKT ÅLDRADE OCH PREVENTION
14.30	Vad utmärker äldre med välbevarade kognitiva funktioner? <i>Lars Nyberg</i>
14.50	Att tidigt upptäcka och förebygga Alzheimers sjukdom <i>Laura Fratiglioni</i>
15.10-15.30	Samtal <i>Samtliga i sessionen</i>
15.30-16.15	Paneldebatt <i>Alla pristagare</i>
16.15-16.20	Avslutning <i>Bengt Winblad och Jens Berggren</i>

FÖRELÄSARE & PRISTAGARE

2018 Lars Tjernberg, Karolinska Institutet

Belönades för sina studier kring de bakomliggande molekylära mekanismerna för Alzheimers sjukdom. Ansamlingen av amyloida plack i hjärnan är sannolikt centrala i sjukdomsutvecklingen.

"Lars Tjernberg har under många år på ett systematiskt sätt studerat amyloida plack och deras uppbyggnad samt de proteiner som ingår i denna process, vilket gett kunskap som är viktig för förståelsen av sjukdomsmekanismer och för utvecklingen av nya läkemedel".

Foto: Karolinska Institutet

2019 Kaj Blennow, Göteborgs universitet

Belönades för sin mycket omfattande mångåriga translationella forskning kring demenssjukdomar. "Kaj Blennow har genom sitt systematiska och långsiktiga arbete gett mycket viktiga bidrag till en ökad förståelse kring de mekanismer som medverkar i utvecklingen av Alzheimers sjukdom. Inte minst har han visat hur denna kunskap kan användas för en förbättrad diagnostik, genom identifiering av olika biomarkörer och utveckling av tillförlitliga analysmetoder, som med stor framgång använts både i forskning och i klinisk verksamhet".

Foto: Johan Wingborg

2020 Oskar Hansson, Lunds universitet

Belönades för framstående forskning gällande diagnostik och biomarkörer kring demens och Alzheimers sjukdom.

"Oskar Hansson leder en forskargrupp som utvecklar metoder för förbättrad diagnostik av Alzheimers sjukdom och relaterade sjukdomar. Framför allt har forskargruppen förbättrat den diagnostiska säkerheten under de tidiga skedena av sjukdomarna. Utöver förbättrad diagnostik arbetar forskargruppen för att förstå de underliggande sjukdomsmekanismerna bättre".

Foto: Lunds universitet

2021 Agneta Nordberg, Karolinska Institutet

Belönades för framstående forskning och tillämpning av kliniska biomarkörer för Alzheimers sjukdom. "Agneta Nordberg kombinerar klinisk och experimentell forskning på ett sätt som lett till viktiga framsteg i vår förståelse av sjukdomen. I hennes tidiga forskning på receptorer för acetylkolin och kolinerga läkemedel blev hjärn-avbildning med PET (positronemissionstomografi) en viktig utvecklingslinje. Hon har i sin fortsatta forskning gjort avgörande forskningsinsatser för utvecklingen av tekniker för visualisering av ett flertal molekylära markörer för Alzheimers sjukdom, och kombinerat det med analys av tidig sjukdomsutveckling, kognitiva symptom och strukturella hjärnförändringar".

Foto: Ulf Sitborn

2022 Lars Lannfelt, Uppsala universitet

Belönades för framstående insatser inom molekylär geriatrik som lett till en ökad förståelse för patogenesen vid Alzheimers sjukdom. "Lars Lannfelt ingår i forskningsgruppen för Molekylär Geriatrik, en del av Geriatrik vid Uppsala universitet, som arbetar för att utveckla metoder för både tidig diagnostik och förebyggande behandling, någonting som idag saknas. De mediciner som används i behandlingen lindrar endast symptomen men stoppar inte sjukdomsförloppet".

Foto: www.bioarctic.se

2023 Laura Fratiglioni, Karolinska Institutet

Belönades för sina mycket framstående insatser inom neuro-epidemiologi som ökat förståelsen om vilka riskfaktorer som leder till att personer insjuknar i demenssjukdomar, framför allt Alzheimers sjukdom. "En av Laura Fratiglionis mest betydande insatser är uppbyggnaden av SNAC-Kungsholmen, en befolkningsstudie som inkluderar tusentals individer, har långa uppföljningstider och vars resultat lett till banbrytande upptäckter inom demensfältet. Till exempel att man tidigt i sjukdomsprocessen och på ett säkrare sätt än tidigare kan diagnostisera olika former av demens och därmed sätta in lämplig behandling och åtgärd".

Foto: Stefan Zimmermann

2024 Lars-Olof Wahlund Karolinska Institutet

Belönades för sitt arbete med att utveckla avbildningstekniker som används för att studera hjärnan hos både friska och sjuka individer. "Framför allt är Lars-Olof Wahlund en av pionjärerna inom magnetkameraavbildning av den levande hjärnan, och han var tidig med att utveckla bildbehandlingsprogram som möjliggör effektiv användning av tekniken. Hans forskning har lett till en ökad förståelse av hur olika neurodegenerativa sjukdomar – framför allt Alzheimers sjukdom – utvecklas".

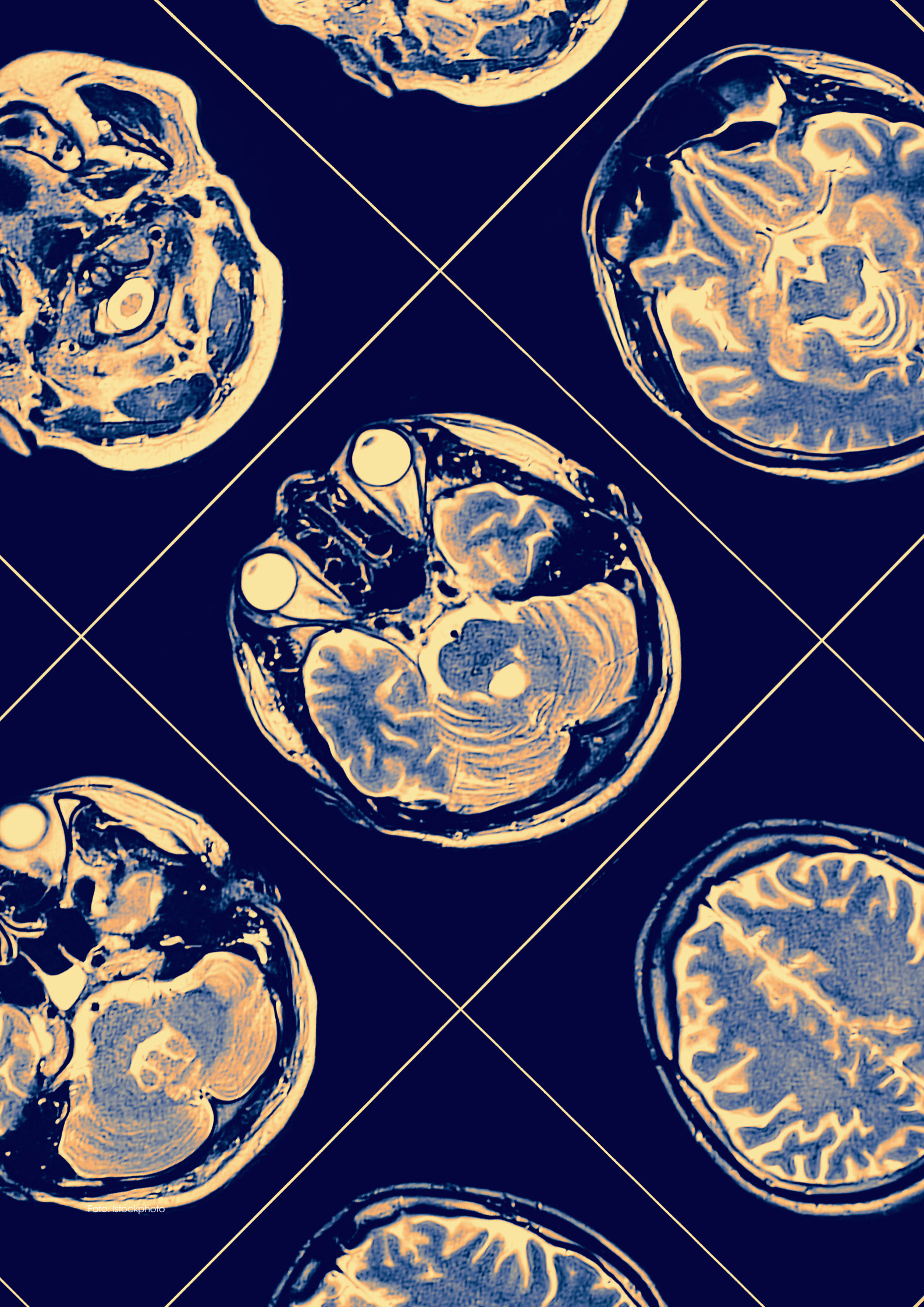
Foto: Karolinska Institutet

2025 Lars Nyberg, Umeå universitet

Belönades för sitt arbete med att utveckla metoder som, genom funktionell hjärnavbildning, kopplar hjärnans funktioner till olika minnesprocesser, samt för sin forskning rörande åldrande med bibehållen kognitiv förmåga. "Lars är internationellt ledande och driver avancerade studier av högre tankefunktioner hos människan. En av hans mest betydande insatser är utveckling av Betulaprojektet, en longitudinell studie av åldrande, minne och hälsa".

Foto: Mattias Petersson

Experimentell och klinisk forskning

Forskare inom området beskrev de senaste framstegen i förståelsen av Alzheimers sjukdom, från molekylära mekanismer till kliniska metoder.

Lars Tjernberg, docent i neurobiologi vid Karolinska Institutet, inledde symposiet med en föreläsning om Amyloid β -peptid och Alzheimers sjukdom. Lars Tjernberg var 2018 den första att emotta Bengt Winblads pris, då han belönades för sina studier kring de bakomliggande molekylära mekanismerna för Alzheimers sjukdom. I sitt anförande beskrev han den senaste forskningen kring hur peptiden Amyloid β -peptid bildas och klumpar ihop sig (polymeriseras) samt hur dessa processer kan studeras och påverkas med avancerade tekniker som masspektrometri och nanoskopi.

Lars-Olof Wahlund, professor i geriatrik vid Karolinska Institutet, tilldelades Bengt Winblads pris 2024 för sitt arbete med att utveckla avbildningstekniker som används för att studera hjärnan. I sin presentation berättade han om avbildning av hjärnan vid demenssjukdom. Han visade på skillnaderna mellan magnetresonanstomografi (MRT) och datortomografi (DT), där MRT ger mer detaljerade bilder, medan DT är snabbare, tystare, rymligare och mindre kostsam. Han berättade även om AVRA (Automatic Visual Rating of Atrophy), en metod för automatisk visuell skattning av hjärnatrofi med hjälp av ett datorprogram. Resultaten visar att AVRA kan användas i klinisk praxis och erbjuder en robust metod som fungerar med bilder från olika MRT-kameror och protokoll, utan behov av tidskrävande förbehandling. Samtidigt ökar precisionen vid bedömning av hjärnatrofi.

Agneta Nordberg, professor i klinisk neurovetenskap vid Karolinska Institutet höll ett föredrag under titeln "Från experimentell biomarkörforskning till klinisk applikation". Hon belönades med Bengt Winblads pris 2021 för betydande framsteg inom Alzheimerforskningen. I sin föreläsning beskrev hon hur PET-avbildning (positronemissionstomografi) utvecklats till ett centralt verktyg för att visualisera molekylära markörer vid Alzheimers sjukdom och för att studera sambanden mellan tidig sjukdomsutveckling, kognitiva symptom och strukturella hjärnförändringar. Hon visade hur denna utveckling bidragit till att förkorta vägen från experimentell forskning till klinisk nytta.

Tidig diagnostik och behandling

Programpunkterna om diagnostik och behandling fokuserade på hur biomarkörer och nya tekniker möjliggör tidigare upptäckt och effektivare behandling av Alzheimers sjukdom.

Kaj Blennow, professor i klinisk neurokemi vid Göteborgs universitet tilldelades priset 2019 för sin forskning som lagt grunden till metoder där man med hjälp av biomarkörer i ryggmärgsvätska tidigt kan diagnostisera Alzheimers sjukdom. Kaj Blennow berättade mer om biomarkörer för amyloid, tau och neurodegeneration och hur utvecklingen har gått från från likvor till blodtester. Han har utvecklat metoder för att mäta de här proteinerna och visat hur man med hjälp av dem, numera genom ett enkelt blodprov, kan upptäcka Alzheimer sjukdom i ett mycket tidigt skede. Han framhöll att dessa framsteg innebär en avgörande förändring för både klinisk diagnostik och framtida behandlingsstrategier.

Oskar Hansson, professor i neurologi vid Lunds universitet, delade med sig av sin forskning om biomarkörer för diagnostik och behandlingsstudier. Han belönades med Bengt Winblads pris 2020 för sin forskning kring diagnostik och biomarkörer vid demens och Alzheimers sjukdom. Han har tillsammans med amerikanska kollegor nyligen upptäckt en ny blodmarkör, MTBR-tau243, som kan revolutionera diagnostiken av Alzheimers sjukdom genom att visa hur långt sjukdomen har utvecklats. Oskar Hansson har också lett en studie som utvecklat ett digitalt kognitivt test, som patienten själv genomför på en surfplatta. Testet hjälper läkare inom primärvården att tidigare och mer träffsäkert identifiera patienter som bör utredas vidare med blodprov.

Lars Lannfelt, professor i geriatrik vid Uppsala universitet, berättade om lecanemabs resa från den arktiska mutationen till behandling för Alzheimers sjukdom. I slutet av 1990-talet gjorde Lars Lannfelt en banbrytande upptäckt då han fann den Arktiska mutationen hos en släkt i övre Norrland. En mutation som leder till ökade nivåer av så kallade A β -protofibriller, vilka är toxiska, orsakar nervcellsöd och slutligen Alzheimers sjukdom. Baserat på dessa resultat grundade han BioArctic, som utvecklade antikroppen BAN2401, senare känd som lecanemab, vilken visat sig bromsa sjukdomsförloppet. Lars Lannfeldt beskrev även framtiden för lecanemab-behandling, där subkutan administrering är under utveckling och tidig insättning av läkemedlet visat bättre effekt. Han betonade vikten av kontinuerlig behandling och underhållsdosering vid denna kroniska sjukdom. Lecanemab godkändes av EU/EMA i april 2025 och är sedan tidigare godkänt i USA, Japan och flera andra länder.

Friskt åldrande och prevention

Avslutningsvis belystes forskning om friskt åldrande, bevarad kognition och hur livsstil och prevention kan minska risken för demenssjukdom.

Lars Nyberg, professor i neurovetenskap vid Umeå universitet, föreläste om vad som utmärker äldre med välbevarade kognitiva funktioner – så kallade superagers. Han tilldelades Bengt Winblads pris 2025 för sitt arbete med att utveckla metoder som, genom funktionell hjärnabbildning, kopplar hjärnans funktioner till minnesprocesser samt för sin banbrytande forskning om åldrande med bibehållen kognitiv förmåga. I sin föreläsning presenterade han resultat från Betulaprojektet, den omfattande longitudinella studie av åldrande, minne och hälsa som han varit med och utvecklat. Lars Nyberg berättade om hur superagers definieras som personer över 80 år med minnesförmåga i nivå med betydligt yngre individer, samtidigt som de uppvisar god kognition i övrigt. Han lyfte fram flera faktorer som kan bidra till så kallad superaging: genetik, fysisk aktivitet, sociala relationer, mental hälsa och stimulans, sömn och diet. Avslutningsvis betonade han vikten av ett förebyggande framtidsperspektiv – andelen personer över 80 år i världen ökar snabbt, från cirka 143 miljoner år 2019 till beräknade 426 miljoner år 2050. Forskning om hälsosamt åldrande och bevarad kognition blir därmed allt viktigare för framtidens vård och samhälle.

Laura Fratiglioni, professor i medicinsk epidemiologi vid Karolinska Institutet, talade om vikten av att tidigt upptäcka och förebygga Alzheimers sjukdom. Hon tilldelades Bengt Winblads pris 2023 för sina banbrytande insatser inom neuroepidemiologi, som ökat förståelsen för vilka faktorer som påverkar risken att utveckla demens. I sin föreläsning presenterade hon resultat från SNAC-Kungsholmen, en omfattande befolkningsstudie som gett ny kunskap om hur livsstil och hälsa påverkar hjärnans åldrande. Fratiglioni beskrev tre nivåer av prevention: primär, som handlar om att främja hälsosamma vanor som fysisk aktivitet och rökstopp, sekundär, som fokuserar på att förebygga och behand-

la kardiometabola sjukdomar som högt blodtryck och diabetes, samt tertiär, som syftar till att bromsa sjukdomsförloppet och bevara funktion hos dem som redan drabbats. Hon lyfte också fram betydelsen av sociala, fysiska och mentala aktiviteter som skyddsfaktorer för att bevara kognitiva funktioner och minska risken för demens.

Avslutning

Dagen avslutades med en paneldebatt där pristagarna gemensamt reflekterade över framtidens möjligheter inom diagnostik, behandling och prevention av neurodegenerativa sjukdomar. Bengt Winblad tackade samtliga medverkande för deras värdefulla insatser och betonade vikten av fortsatt samverkan mellan forskning och klinik.

Ett särskilt tack riktades till H.M. Drottning Silvia, vars närvaro och engagemang bidrar till att rikta ljuset mot ett av vår tids mest angelägna forskningsområden.

Drottningen tillsammans med Bengt Winblad vid ankomsten till symposiet.
Foto: Keith Rönnberg/SPA

Bengt Winblads Stiftelse

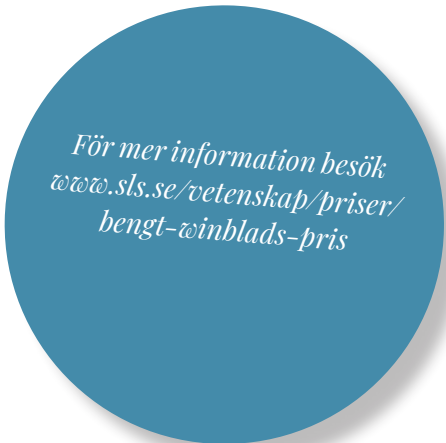
Stiftelsen instiftades 2017 av professor Bengt Winblad för att främja neurovetenskaplig forskning inom geriatrik med huvudsaklig inriktning mot demenssjukdomar. Priset delas årligen ut av Svenska Läkaresällskapet till en person som gjort framstående insatser inom Alzheimerforskningen.

Ändamålet fullföljes genom ett årligt bidrag för framstående forskning inom området, i form av:

- Ett personligt pris till den utsedde forskaren (för 2025 är det 120 000 kr)
- Ett forskningsanslag för forskaren, utbetalt till forskarens institution (eller motsvarande) att fritt disponeras av forskaren för stipendier och/eller drift (för 2025 är det ett forskningsanslag på 240 000 kr)

Priskommitté

Beslut om utdelning av pris med stöd av stiftelsen fattas av Svenska Läkaresällskapets nämnd efter beredning av en av Svenska Läkaresällskapets nämnd utsedd kommitté bestående av högst tre personer, av vilka en ska utses av Svensk Geriatrisk förening SGF, en utses av Karolinska Institutets institution för neurobiologi, vårdvetenskap och samhälle, NVS samt Bengt Winblad eller medlem av hans familj. Priskommittén ska lämna förslag till prismottagare senast den 1 maj till Svenska Läkaresällskapets nämnd. Utdelning ska ske i anslutning till Svenska Läkaresällskapets Årshögtid.

*För mer information besök
[www.sls.se/vetenskap/priser/
bengt-winblads-pris](https://www.sls.se/vetenskap/priser/bengt-winblads-pris)*

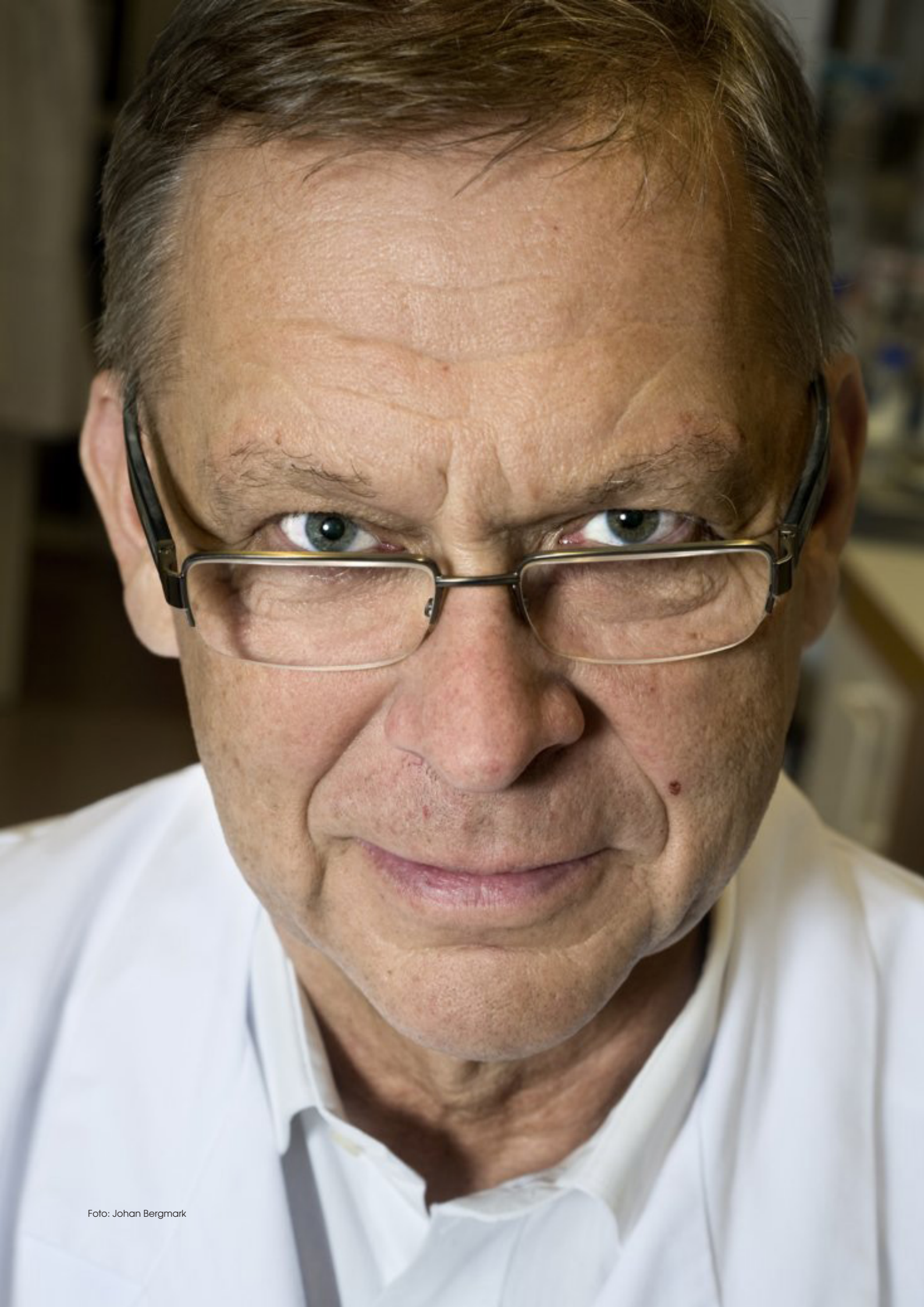

Foto: Johan Bergmark

Bengt Winblad

Bengt Winblad är professor i geriatrik vid institutionen för neurobiologi, vårdvetenskap och samhälle vid Karolinska Institutet. Bengt Winblad tog läkarexamen vid Umeå universitet 1971 och disputerade 1975. Han blev professor i geriatrik vid Umeå universitet 1982. År 1987 kom han till Karolinska Institutet som professor i geriatrik kombinerad med tjänst som överläkare vid Karolinska Universitetssjukhuset, Huddinge.

Bengt Winblad har varit medlem i Nobelförsamlingen vid Karolinska Institutet 1988–2008 och är hedersprofessor vid flera universitet i Europa och Asien. Genom åren har han fått motta ett antal priser, företrädesvis inom Alzheimer-området. Han har varit handledare för mer än 150 doktorander i Umeå och på Karolinska Institutet. Han har publicerat mer än >1200 artiklar inom gerontologi, geriatrik och demensforskning.

Om forskningsämnet

Bengt Winblads huvudsakliga forskningsområden är numera framtagande av nya läkemedel mot Alzheimers sjukdom. Hans tidigare forskning har även varit inriktad på epidemiologi, klinik, genetik, patologi samt de biokemiska aspekterna av demens.

Svenska
Läkaresällskapet

ADRESS Klara Östra Kyrkogata 10, Box 738, 101 35 Stockholm, Sweden
VÄXEL 08-440 88 60 **WEBB** www.sls.se